

Gotland

- de hundra kyrkornas ö

AKEBÄCK

Dopfunt 1200t, krucifix i altarp uppsatsen 1400t, predikstol 1600t, i korvalvet akustiska ”ljudkrukor” inmurade. Korportalen utvändig: bildrelief med (förolyckad?) byggnadsarbetare.

ALA

Eldhärjades 1938. I tornportalerna nischer för vigvattenkärl, dopfunt 1200t, kalkmålningar 1200t och 1400t.

ALSKOG

Krucifix och dopfunt ca 1200t, glasmålningar och träskulpturer ca 1300. Predikstolen 1586, en av de äldsta på Gotland. Fönstren förstörde 1800t.

ALVA

Krucifix 1200t, dopfunt och altarp uppsats 1600t, predikstol 1700t.

ANGA

Välbevarad medeltida interiör. På norra långhusväggen runinskrift om insatser vid kyrkbygget. Dopfunt 1200t, kalkmålningar 1200t och 1400t, altarskåp 1300t, krucifix 1400t, predikstol 1600t, bänkinredning 1700t.

ARDRE

Dopfunt och krucifix 1200t, altarp uppsats och glasmålningar till dels 1300t, Maria-bild ca 1500, predikstol 1600t. Restaurerad ca 1900, målningar från samma tid.

ATLINGBO

Enl gutalagen (1200t) en av öns tre asylkyrkor. Dopfunt 1100t, altarp uppsats 1600t, predikstol 1693. I tornet cell med hagioskop (tittglugg till det heliga).

BARA ÖDEKYRKA

Ödelagd på 1500t, konserverad 1923. Kyrkogården används fortfarande!

BARLINGBO

Dopfunt 1100t, krucifix 1200t, kalkmålningar 1200-1300t, predikstol 1673, altarp uppsats 1683, bänkinredning 1800t.

BJÖRKE

Dopfunt och krucifix 1200t, sakramentskåp 1300t, predikstolskorg 1594 (en av Gotlands äldsta). Bänkinredning omkr 1910.

BOGE

Dopfunt 1200t, målad fris 1400t, medeltida ljuskrona av järn, altartavlan ca 1700, predikstol 1737, bänkinredning 1700t. Tornet och långhusets valv stormskadades 1857, mittkolonn och valv återställda 1925.

BRO

Dopfunt och krucifix 1200t. Kalkmålningar 1300-1400t samt draperimålning och akantusdekor 1700t. Delvis medeltida korbänk, altartavla 1688, predikstol 1723. I tornet cell med bildstenar från 400t. Omnämd som offerkyrka. Färgfragment i portalen, järnbeslag ca 1300.

BUNGE

Fattigbössa (inskrift: ”Lafrans gjorde denna sten”) och dopfunt 1200t, storslagna kalkmålningar 1300t, altartavla 1689, predikstol 1702. Orgeln 1700t urspr i Franska kyrkan Sthlm. Tornet byggt som försvarstorn till äldre kyrka. Den höga kyrkogårdsmuren (med skyttespringor) urspr. försvarsmur.

BURS

Krucifix 1200t, glasmålningar från byggnadstiden, stenbänk med rikt ornerade gavlar 1300t, altarskåp 1400t, långhusets trätak 1700t, predikstol 1756. Hjorters kapell (vid gården Lindarve) från omkring 1860 ett av landets allra äldsta lekmannakapell.

BUTTLE

Krucifix 1100t, dopfunt 1200t, altarskåp och kalkmålningar 1400t, predikstol 1700t. Fönstren förstörde 1800t.

BÄL

Dopfunt och krucifix 1200t, prästbänk med porträtt 1642, altartavla 1664, epitafier 1600t, predikstol 1722.

DALHEM

Sakramentnisch 1100t, dopfunt och glasmålningar 1200 (Gotlands äldsta). Altarp uppsats, processionskrucifix och korbänk 1300t, predikstol 1637, kalkmålningar 1300t och 1899-1914 efter medeltida förebilder. I nordportalen inmurad gravsten 1100t. Öster och väster om kyrkan medeltida stenkors.

EKE

Dopfunt 1100t, sakramentskåp 1200t, kalkmålningar 1200-1400t, på altaret medeltida Kristus-bild, madonnabild 1500t, predikstol 1731, siffertavla 1789.

EKEBY

Dopfunt och krucifix 1100t, glasmålningar 1200t, kalkmålningar 12-, 14-, 17- och 1800t, bänkinredning 1600t (märk olika höjd på mans- och kvinnosidan!), altarp uppsats och korbänk 1708, predikstol 1741.

EKSTA

Glasmålning 1200t, dopfunt 1642, krucifix av bygdesnidare 1700t, altarp uppsats och predikstol (i samma stil och urspr i S:t Olofs kapell, sedermera Adolf Fredriks kyrka i Sthlm) inköpta från Össeby kyrka i Uppland i samband med stor ombyggnad 1838.

ELINGHEMS ÖDEKYRKA

Ödekyrka sedan 1600t, konserverad 1923-24. Altare och dopfunt 1200t.

ENDRE

Dopfunt 1100t med trälock 1200t, krucifix och glasmålningar 1200t (delvis kompletterade), altarskåp 1300t, kalkmålningar 1400t, predikstol 1688.

ESKELHEM

Dopfunt 1100t, triumfkrucifix, s.k. brudbänk och kalkmålningar 1200t, processionskrucifix och glasmålningar 1300t, predikstol 1600t flyttad 1960, altarp uppsats 1700t.

ETELHEM

Dopfunt 1100t, krucifix och glasmålningar 1300t, kalkmålningar 1300-1400t, predikstol 1648, altarp uppsats 1690.

FARDHEM

Dopfuntens fot 1100t med cuppa 1600t, predikstol 1720t, fönsteröppningar 1850t, altarp rydnad 1952.

FIDE

Krucifix 1200t, kalkmålningar 1200t och 1400t. I triumfbågen klagoskrift på latin vars talvärde (DDCCCLVVI) ger 1361, Gotlands ödeår. Altarskåp 1400t, predikstol 1587 (en av Gotlands äldsta). Dopfunt 1738. Tornhuven 1826.

FLERINGE

Eldhärjad 1676. Dopfunten från Visborgs slottskyrka. Rester av kalkmålningar 1400t, ornamenta

kalkmålning norra väggen 1500t. Altarp uppsats ca 1700, predikstol 1726. Bevarade kyrkstallar!

FOLE

Dopfunt och krucifix 1200t, korbänk och altarp uppsats 1600t, predikstol 1751. Sakristian 1707 slösande rikt dekorerad med akantusslingor.

FOLLINGBO

Medeltida dopfunt, predikstol (urspr i Visborgs slottskyrka) och rikt utsmyckat plafondtak 1600t. Altarp uppsats, krucifix, epitafium och orgelläktare 1700t. I sakristian (socknens första skola!) oljemålning föreställande Kristus ”så som han verkligen såg ut” 1697.

FRÖJEL

Dopfuntens fot 1100t med cuppa 1300t. Kalkmålningar, sakramentskåp och bildrikt krucifix 1300t, predikstol 1600t, altarp uppsats 1634, madonnabild 1994 (original i Gotlands Fornsal). Rester av försvarstorn (kastal) väster om kyrkan.

FÄRÖ

Delvis medeltida murar, stor ombyggnad 1858. Dopfunt 1300t, processionskrucifix ca 1400, predikstol 1700t. Orgeln inköpt från Väddö 1875. Minnestavla ang. säljagare på drivande isflak 1618 (med bild av Visborgs slott!), en mindre 1767.

GAMMELGARN

Dopfuntens fot 1200t med cuppa 1300t, altarskåp 1300t, kalkmålningar 1400t, predikstol 1600t, bänkinredning 1700t. Försvarstorn (kastal) 1100t.

GANNNS ÖDEKYRKA

Ödekyrka sedan 1500t, konserverad 1924.

GANTHEM

Dopfunt 1100t, krucifix 1200t, kalkmålningar 1400t, predikstol 1655, altartavla (kopia) 1901. I korvalvet inmurad ljudkruka.

GARDE

Dopfunt och krucifix 1100t, rysk-bysantinska kalkmålningar från 1200t i bl.a. tornbågen. Ursprungliga murade bänkar i långhuset. Predikstol 1662, altarp uppsats 1689, epitafier 1600t, glasmålning 1974. Kyrkogården har stiglucka i varje väderstreck.

GERUM

Dopfunt och krucifix 1100t, processionskrucifix 1200t resp 1300t, kalkmålningar 12-, 14- och 1700t, glasmålning 1300t, altartavla 1667, predikstol 1600t. Kyrkklocka från tiden före 1250 (en av öns äldsta).

GNISVÅRDS KAPELL

Ersatte år 1839 ett äldre, ”nästan obrukbart”, kapell.

GOTHEM

Kalkmålningar ca 1300, korbänk 1300t, dräktvärja 1600t, altarp uppsats 1689, predikstol 1709, dopfunt (trä!) 1741. Kyrkklockan en av landets klangrenaste, 1374 (eller 1474?). Försvarstorn (kastal) och medeltida stigluckor.

GOTSKA SANDÖNS KAPELL

Urspr uppfört 1893, eldhärjat 1934, återuppbyggt 1950.

GRÖTLINGBO

Dopfunt 1100t, krucifix 1200t, glasmålningar och kalkmålningar 1300t. Predikstolen 1548

(Gotlands äldsta) har urspr tillhört Visby domkyrka. Altartavla 1669, dopfunt och bänkinredning 1700t. ”Rum i rummet” 1989 för ordinar

GULDRUPE

Dopfunt 1100t, sidoaltare med S:t Olof 1200t, predikstol 1600t. Pyramidformad tornhuv av urspr uteseende.

GUNFIAUNS KAPELL

Byggt som gudstjänstlokal för medeltida marknadsplats? Konserverad 1948.

HABLINGBO

Rikt utsmyckade portaler, särskilt den romanska på långhusets norra sida. Altarp uppsats 1643, predikstol 1600t. Bänkinredning 1891.

HALL

Dopfunt 1200t, kalkmålningar 12-, 13- och 1600t, altarp uppsats 1692 (i tornrummet), predikstol 1619 och bänkinredning 1600t. Krucifixet 1986 (kopia av original i Gotlands Fornsal).

HALLA

Dopfunt 1100t, krucifix och väggskåp 1400t, kalkmålningar 1400-1500t, altarp uppsats 1686, predikstol 1697, långhustaket målat 1697.

HALLSHUKS KAPELL

Fiskekapell 1600t, efter svårt förfall restaurerat 1933, klockstapeln senare. Medeltida altartavla urspr från Elinghem, predikstol 1601 urspr i Färö Kyrka.

HAMRA

Dopfunt 1100t, altarets skulpturer 1200t, krucifix med sidofigurer 1300t, övre skulpturer 1400t, kalkmålningar 1400t och 1700t (till dels rekonstruerade). Målsättning vid senaste restaurering prägel av 1700-tal.

HANGVAR

Dopfunt 1200t, predikstol 1633, altarp uppsats 1684, madonnabild 1985 (kopia), krucifix 1986 (rekonstruktion). 1800t förstörde fönster.

HAVDHEM

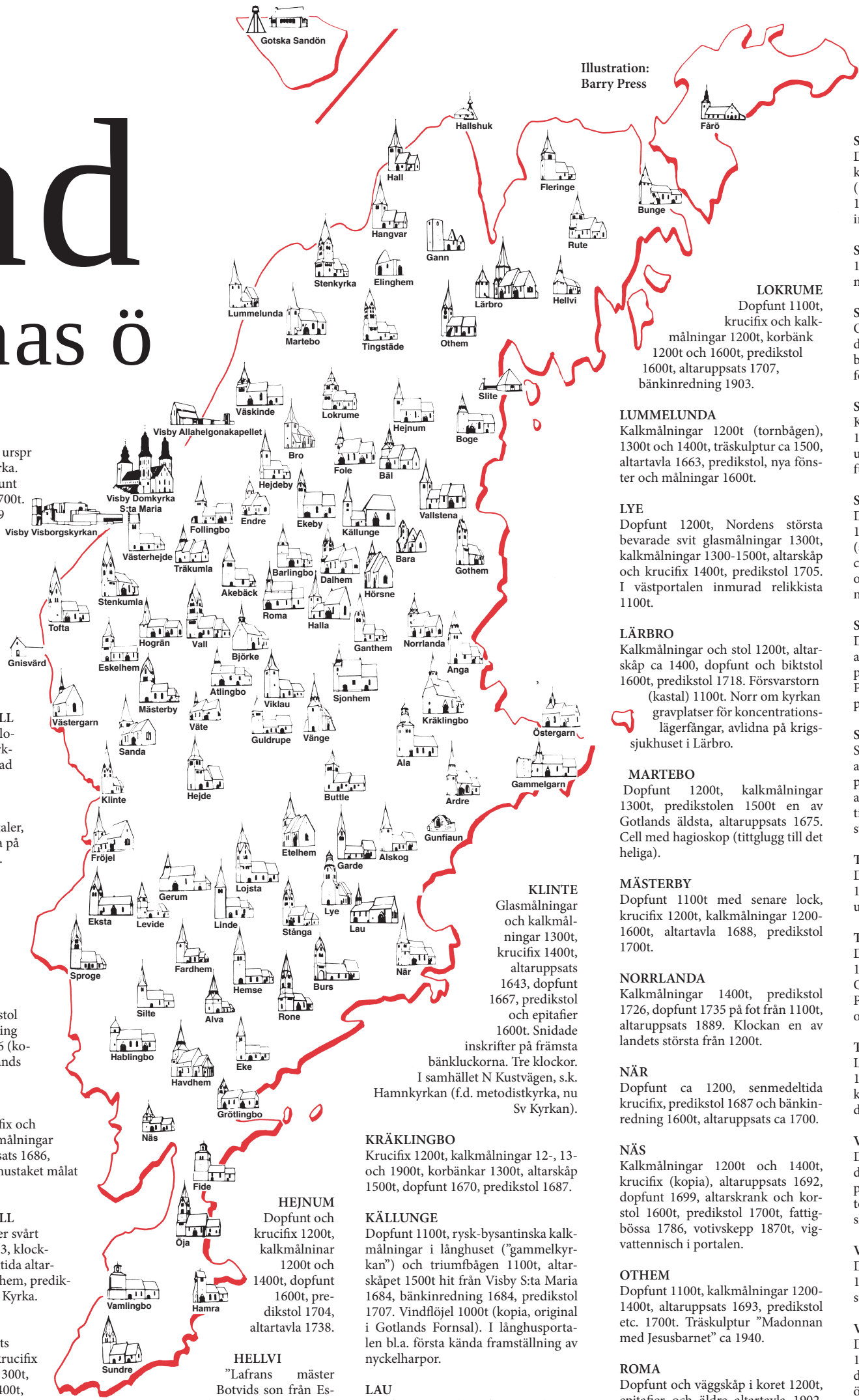
Eldhärjad 1580. Tornet sänkt med två våningar 1910. Krucifix 1400t, altartavla 1667, predikstol 1679, epitafier ca 1700.

HEJDE

Dopfunt 1100t, kalkmålningar 1200-1300t, glasmålningar 1300t (ovanlig färgsättning), krucifix 1500t, altarp uppsats 1600t, predikstol ca 1700.

HEJDEBY

Dopfunt med trälock, krucifix och kalkmålningar 1200t. Medeltida bänk. Bänkinredning och sakristiskrank 1734, predikstol 1766.

HEJNUM
Dopfunt och krucifix 1200t, kalkmålningar 1200t och 1400t, dopfunt 1600t, predikstol 1704, altartavla 1738.

HELLVI
”Lafrans mäst

Botvids son från Eskelhem byggde denna kyrka” (runskrift i korportal

Dopfunt, altarp uppsats och epitafium 1600t, predikstol 1633, läktare 1704 bekostad av 16 skeppare från Sönderborg i Danmark ett vittnesbörd om dätida kontakter.

HEMSE
Stavkyrka 1100t finns i Historiska museet, Sthlm. Krucifix 1100t, dopfuntens fot 1100t med cuppa 1300t, kalkmålningar 1200-1400t, de senare täml hårt restaurerade/kompletterade på 1890t. Altarp uppsats 1699, predikstol 1768.

HÖRSNE
Kalkmålningar och glasmålning

rester 1300t, krucifix 1400t och 1600t, predikstol och epitafium 1688, korbänk 1600t, dopfunt (av ek!) 1730, altarp uppsats 1701 med inslag av medeltida skulpturer.

LOJSTA
Dopfunt 1100t?, glasmålningar 1200t, kalkmålningar 1200-1500t, altartavla 1300t (helt nymål

ad 1896!), krucifix efter förebild från 1100t.

LÖJSTA
Dopfunt 1100t?, glasmålningar 1200t, kalkmålningar 1200-1500t, altartavla 1300t (helt nymål

ad 1896!), krucifix efter förebild från 1100t.

LOJSTA
Dopfunt 1100t?, glasmålningar 1200t, kalkmålningar 1200-1500t, altartavla 1300t (helt nymål

ad 1896!), krucifix efter förebild från 1100t.

LÖJSTA
Dopfunt 1100t?, glasmålningar 1200t, kalkmålningar 1200-1500t, altartavla 1300t (helt nymål

ad 1896!), krucifix efter förebild från 1100t.

LÖJSTA
Dopfunt 1100t?, glasmålningar 1200t, kalkmålningar 1200-1500t, altartavla 1300t (helt nymål

ad 1896!), krucifix efter förebild från 1100t.

SLITHE

1960, efter sexhundra år första helt nybyggda kyrkan på Gotland.

SPROGE

Ombyggd ca 1840. Krucifix 1300t, dopfunt och altartavla 1600t. Runbildsten 1000t med uttömningshål förut i nischen t.h. i koret.

STENKUMLA

Krucifix 1100t, sakramentskåp 1300t, kalkmålningar 1400t, altarp uppsats och predikstol 1600t, dopfunt ca 1700.

STENKYRKA

Dopfunt 1100t, kalkmålningar 1200-1300t, gravsten över Licatur 1200 (äldsta daterade på Gotland), krucifix 1300t, altarp uppsats, predikstol och bänkinredning 1600t, glasmålning 1960.

STÅNGA

Dopfunt ca 1200t, krucifix 1200t, altarp uppsats 1690 med medeltida processionskrucifix, predikstol 1723. På dörren ”Stångaalnen” 55,5cm (kopia): ”Hitta ier ret gota eln”.

SUNDRE

Sörjande Maria 1200t, kalkmålningar 1200t och 1400t, krucifix 1400t, predikstol (empire!) 1800t början, altarp uppsatsen sentida rekonstruktion. Vigvattenkärl i portalen. Försvarstorn (kastal) 1100t.

TINGSTÄDE

Dopfunt 1100t, kalkmålningar 12-, 13- och 1800t, krucifix 1300t, altarp uppsats och predikstol 1700t.

TOFTA

Dopfunt 1100t, kalkmålningar 1200-1300t, altarp uppsats, Maria-bild, S:t Olofsbild 1300t. Medeltida bänk. Predikstol och bänkinredning 1600t och 1700t.

TRÄKUMLA

Lämnad öde 1868-1917. Dopfunt 1100t, altarskåp 1300t, senmedeltida krucifix, kalkmålningar 1400t, predikstol 1600t.

VALL

Dopfunt 1100t, nisch med snidade dörrar ca 1300, altarp uppsats 1684, predikstol 1700t, krucifix 1967. I tornets södra mur cell med hagioskop (tittglugg till det heliga).

VALLSTENA

Dopfunt och triumfbågens dekor 1200t, fattigstocken ca 1300t, predikstol 1669, altartavla 1730.

VAMLINGBO

Dopfunt 1100t, kalkmålningar 12-, 13- och 1700t, altartavlan 1300t. Predikstol 1600t och bakom den muröppning för ambo (talarstol) (den enda i gotländsk kyrka bevarade från medeltiden). Epitafier 1600-1700t. Glasmålningar ca 1900. Stensulptur 1971.

VIKLAU

Dopfunt, krucifix och (i trogen kopia efter originalet i Statens historiska museum) den berömda Viklau-Madonnen 1100t, altarp uppsats och predikstol 1600t, dopfunt 1737.

VISBY DOMKYRKA S:ta MARIA

Från början byggd som kyrka för gotlandsfarande tyska köpmän med 1225 som första kända invigningsår. Domkyrka sedan 1572 då Gotland blev eget stift. Dopfunten (den största på Gotland) 1200t. Kristusbild 1200t. På norra korväggen epitafium över dansk-lybska flottans undergång utanför Visby 1566. Altarp uppsats i södra sidoskeppet 1682 (jfr Källunge), högtaltarets 1905. Predikstolen 1684 (jfr Grötlingbo). Glasmålningarna i koret 1892. Bänkinredning (inhemsk valnöt) 1945. Mariabild (kopia) 1998. Glasmålningarna i bl.a. Stora kapellet, ett av landets vackraste gotiska rum, från senaste restaureringen (1980t).

KYRKORNA fortsätter här

forts.
VISBY DOMKYRKA S:ta MARIA
Orglar: Åkerman & Lund 25 stämmor 1892/1999, kororgel (S Fondell) 4 stämmor 1990t, Guldrupeorgeln (O N Lindqvist) 2 stämmor 1860t, (i Stora kapellet) Magnussons orgelbryggeri/Robert Gustavsson 10 stämmor 1983/1999, Klinteorgeln (P L Åkerman) 6 stämmor 1870. Klockspel 45 klockor.

VISBY, övriga kyrkor
Allhelgonakapellet med krematorium, 1967, Norra kyrkogården. Terra Novakyrkan, 1984. Visborgskyrkan, 1969.

VÄNGE
Dopfunt 1100t, krucifix 1100t (korset 1200t), kalkmålningar 1300t, till dels senmedeltida altarskåp 1600t, predikstol 1777, bänkinredning 1700t.

VÄSKINDE
Dopfunt 1100t, kalkmålningar 1200-1500t, sakramentskåp och krucifix 1200t, processionskrucifix 1300t, altarpupsats och predikstol (med medeltida skulpturer!) 1690. Glasmålning utförd 1955. I sydturen cell med hagioskop (tittglugg till det heliga) och sakristia.

VÄSTERGARN
Norr om kyrkan rester av äldre kyrka och kastal, 1100t. Nybygge påbörjades men avstannade (se särskild text ”Kort om Gotlands kyrkor”). Dopfunt 1592, votivskepp 1637, altarpupsats 1641, inredningen i övrigt huvudsakligen 1600t.

Tänk om väggar kunde tala

Vi står i en bygd där du kan se kyrktorn från kyrktorn. Här har det funnits kyrkor sedan 1000-talets slut med 92 medeltida kyrkor som är byggda före år 1350.

I dessa kyrkor har generation efter generation kommit med sin glädje, sin sorg, sin oro och sina frågor. Under dessa fantastiska valv, målningar och dekorationer har socknens människor samlats för att välkomna och döpa sina barn och ta farväl vid begravningar. Människors hela liv ryms innanför dessa väggar. När vi står inne i kyrkorna är det inte bara en känsla av historia utan känslan av att jag är med i en kedja av människor som också stått här och genom bilderna upplevt det gudomliga. Om väggarna kunde tala skulle de berätta om alla människors liv som passerat här.

En känsla av nåd- som i tacksamhet. För mig är det en styrka att vi har så många generationers erfarenhet av Gud och andlighet. Jag är inte ensam om att ha ropat ut min nöd. Du är inte ensam om att längta efter helhet i ditt liv. På just denna plats delar vi det sedan lång tid men även idag. Kanske är det därför denna plats känns helig.

Thomas
Biskop i Visby stift

Svenska kyrkan
VISBY STIFT

Gotland - de hundra kyrkornas ö

Att så många märkliga kyrkor byggdes på Gotland under medeltiden hör samman med det välstånd som då rådde på ön.

Att kyrkorna i så stor utsträckning därefter kommit att bevaras orörda beror bl.a. på att man under följande århundraden saknat resurser att (som i andra landsändar) rasera och bygga nytt.

Denna broschyr kan bara ytterst kortfattat informera något om kyrkorna i stort och något om deras inventarier. Uppgifter beträffande kyrkornas inventarier har i huvudsak hämtats från Lagerlöf/Svahnström: Gotlands kyrkor, 4:e, omarbetade upplagan, 1991. Den intresserade hänvisas i övrigt till de lokala kyrkobeskrivningar, som ibland finns.

”Hur gamla är kyrkorna?”

Kyrkorna byggdes, tillbyggdes och ombyggdes under en oerhört intensiv period ca 1100-1350.

De olika byggnadsdelarna i en kyrka kan grovt men enkelt dateras med hjälp av portaler, fönster - och valvbågar. Intill omkring 1250 användes rundbågar som utmärker det romanska - efter ca 1250 användes spetsbågar, typiskt gotiska.

Så många kyrkor - gudstjänst i alla?

Alla kyrkor används regelbundet för gudstjänstfirande. Tid och plats för gudstjänsterna inhämtas enklast via predikoturerarna i gotlandstidningarna på fredagarna alternativt på www.svenskakyrkan.se/visbystift.

Visby stift

Visby stift består av två delar: ”gotlandsdelen” av stiftet har en tydlig landsbygdsprägel med många små församlingar. ”utedelen” består av Svenska kyrkan i utlandet (SKUT) som verkar på ett fyrtiotal platser runt om i världen.

Välkommen!

Om inventarierna i stort - inte bara årtal

Dopfunten

Funt kommer av det latiska ordet ”fons” - källa. I den allra första kristna tiden skedde dopet vid öppet vatten, ute i det fria. Senare byggdes särskilda dopkapell men fortfarande så, att den som skulle döpas steg ned i vattnet. Än senare togs de dopfuntar som finns idag i bruk. Många dopfuntar är från 1100-talet. Här har bygdens barn blivit döpta under 900 år.

Högaltare och sidoaltaren

Altarbordet finns för den heliga måltiden. ”Jesus instiftar nattvarden” är ett ofta förekommande motiv på altarpupsatsen.

Gotland blev svenskt genom freden i Brömsebro år 1645. På många altarpupsatser från 1600-talets förra hälft finns därför danske kungen Christian IV:s monogram ”C4”. Altarpupsatserna från dansktiden är konstnärligt mera högtstående än de senare beroende på att kungen till provinsen hade fått inkalla skickliga bildhuggare.

I en del kyrkor finns ibland två sidoaltaren bevarade, en gång prydd med Madonnan resp. något manligt helgon, ibland S:t Olof. Länge, och än idag, tillämpas i någon mån mans- och kvinnosida, en kvarleva från en tid då kvinnorna med förkärlek samlades inför Maria.

Triumfbågen

Kyrkorummet med sitt långhus och kor har sin förebild i Jerusalems tempel med ”Det heliga” och ”Det allra heligaste” - jfr uttrycket ”gå in i det allra heligaste”. Långhus och kor var från början åtskilda av ett s.k. korskrank: koret var bland annat prästen och kantorns plats och långhuset var församlingens.

Triumfkrucifixet

När Jesus dog rämnade förhänget och gav fritt tillträde till Det allra heligaste i Jerusalems tempel. Triumfbågens krucifix hänger där det hänger, mellan kyrkans långhus och kor, som påminnelse om att Jesus genom sin offerdöd ger tillträde till Det allra heligaste, koret, en bild av Guds himmel.

Predikstol och bänkinredning

Under 1500-talet blir bibeln översatt till svenska. Förkunnelsen blev en allt viktigare del i gudstjänsten. Från omkring år 1550 finns de allra första predikstolarna - och därefter tillkom efterhand bänkinredningarna. Predikstolen placerades på kyrkans södra sida, kanske för ljusets skull? Var det ett danskt inflytande eller var det för att Mariabilden på norra sidoaltaret inte skulle behöva ge vika för den nya tidens predikanter?

Glasmålningar, kalkmålningar, skulpturer i trä eller sten

Ämnet är alldeles för stort för att ens försöka få till kortfattad kommentar. Den intresserade hänvisas till lokala kyrkobeskrivningar eller någon handbok. Men försök gärna ”läsa”, tolka, bilderna själv! Vad bilderna i portaler och fönsterglas, på dopfuntar, väggar, altartavlor, predikstolar och bänkar vill berätta! Vilka bibliska berättelser eller texter finns illustrerade? Vilka apostlar, evangelister och helgon? Vilka kristna symboler avbildas?

I många kyrkor finns, på norra sidan, en bildserie kring Jesu Kristus lidandes historia, en s.k. passionsfris. En huvudpunkt i kristen tro är talet om Jesu Kristi lidande, död och uppståndelse. Därför finns ”Jesus Kristus målad för era ögon såsom korsfäst” och uppstånden igen. Bildserierna gjordes i undervisande ändamål och kan nästan ses som senmedeltida serieläsning.

Kort om Gotlands kyrkor

1000-talet: (1)

Kristendomen kommer till ön - man bygger små träkyrkor, ”stavkyrkor” (långhus och kor).

1100-talet: (2-4)

Träkyrkorna får lämna plats för kyrkbyggen av sten: små mörka, bildrika rum med rundbågar i portaler, fönster och valvbågar.

1200-talet: (5-7)

Man river de första stenkyrkorna, helt eller delvis, men återanvänder stenmaterialet för nybyggen med nya ideal: öppna och välkomnande portaler och rum- spetsbågestilen tar över.

1300-talet: (5-8)

Fortsatta ombyggnadsarbeten: förhöjning av tornen, ombyggnad av långhus och kor påbörjas eller planeras.

Omkring 1350 - all verksamhet avstannar!

Gotlands storhetstid är förbi. Kyrkorna, från början tänkta att bli ganska lika varandra, blir stående stelnade med sina olikheter beroende på hur långt man hade hunnit i sina planer. Se kartan eller jämför dem i verkligheten!

1400 och 1500-talen:

Bildserierna om Jesu lidande (passionsfriserna) och andra väggmålningar tillkommer.

1600-talet till 1900-talet:

Mängder av träskulpturer, glasmålningar och kalkmålningar förstörs eller avlägsnas (det som finns kvar i vår tid är bara en liten del av allt som funnits). Anskaffning av altartavlor, predikstolar, bänkinredningar, läktare, orglar, siffertavlor etc.

1900-talet

Första kyrkbygget på 600 år var Slite kyrka år 1960. År 1974 tillkom Samfälligheten för vård och underhåll av Gotlands kyrkor. Genom den tar stiftets församlingar gemensamt ansvar för restaurering av sina kyrkor.

Ur GUTASAGAN (1200-talet):

”Sedan gutarna sett kristna mäns seder, lydde de Guds bud och lärda mäns lära. De togo då allmänt emot kristendomen frivilligt utan tvång så att ingen tvang dem till kristendomen. Sedan de allmänt blivit kristna, byggdes en kyrka i landet, i Atlingbo, det var den första i mellantredingen. Sedan byggdes den tredje i landet i Fardhem i södra tredingen. Efter dem förökades alla kyrkor på Gotland, ty man byggde sig kyrkor (at mairu maki) till större välmak.”

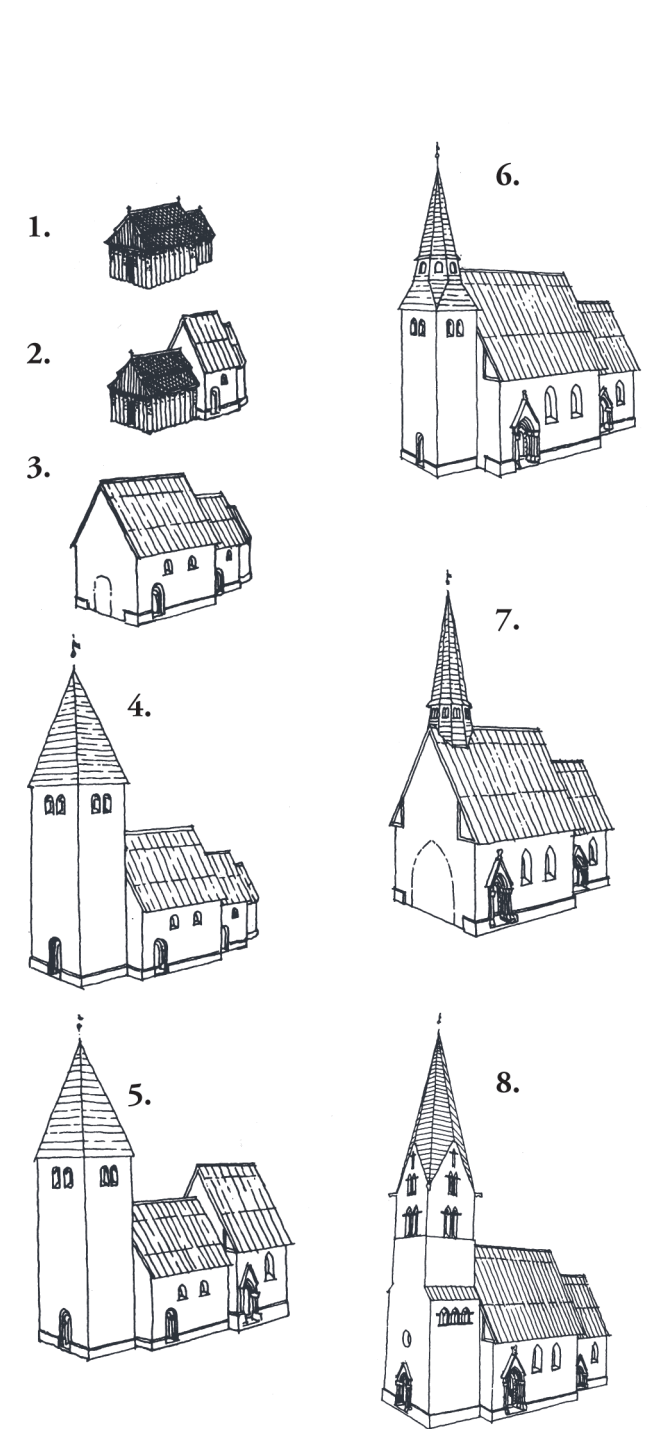
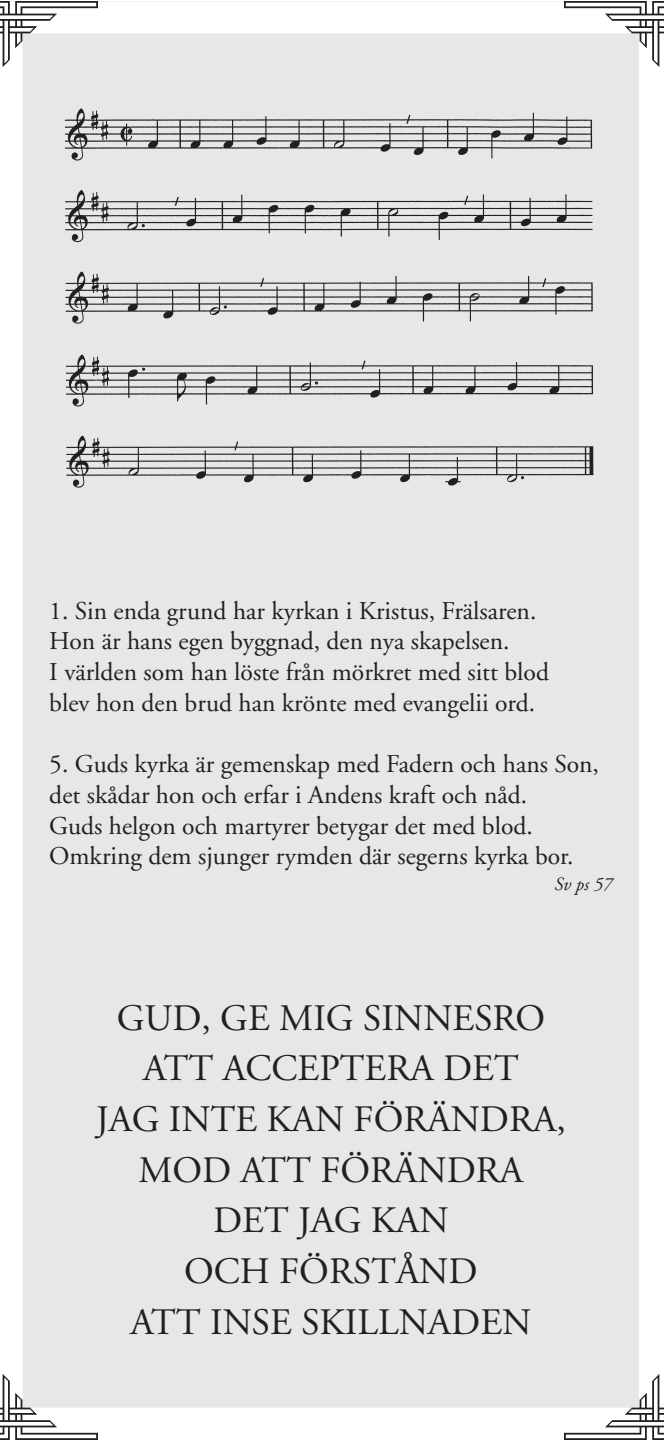

Illustration: Jan Utas

Svenska kyrkan
VISBY STIFT

Välkommen till Visby stifts kyrkor

www.svenskakyrkan.se/visbystift